

Η βία ωριμάζει με βία τις συνειδήσεις

1. Αν συγκρίνει κανείς την περίοδο που έγραφε τα Δεδομένα με τη σημερινή περίοδο, τι αλλαγές θα δει στη συμπεριφορά των ανθρώπων; Μαζεύτηκαν καθόλου οι αποδέκτες των επιστολών ή χειροτέρευσε η κατάσταση;

Οι αποδέκτες έγιναν ισχυρότεροι και σε κατάσταση ανεξέλεγκτης αλαζονείας. Συνεχίζουν τη δουλειά τους με τις πλάτες των ευρωπαϊκών θεσμών οι θεσμικοί, με τη στήριξη της ανεκτικής, ακόμα, κοινωνίας οι υπόλοιποι, γιατροί, δικηγόροι, πολεοδόμοι, τηλεοπτικοί κλπ. Ειδικά οι τελευταίοι αναλαμβάνουν ρόλο στυγνού κομπραδόρου: ξεπουλάνε τα πάντα για κοντοπρόθεσμα δικά τους ωφέλη προκειμένου να ξεπουληθεί η χώρα, με όσο το δυνατόν λιγότερες αντιδράσεις, στη διεθνή των τοκογλύφων κατακτητών. Το φοβερότερο, που αποτελεί δείγμα της κουλτούρας που υπερασπίζονται και τους στηρίζει, είναι ότι άπαντες αντιμετωπίζουν τη ζωή μέσα από ανεστραμμένο κάτοπτρο: λες και αυτοί εκεί είναι η μόνη πραγματικότητα και όλος ο υπόλοιπος κόσμος ζει εν κενώ, ως πείραμα του παραδόξου, ως εκτός της Ιστορίας.

2. Από τη θέση του ανθρώπου που συγγράφει, ποια δεδομένα άλλαξαν, ως προς τις δικές του συνήθειες ανάγνωσης και γραφής;

Από τεχνολογική άποψη γνωρίζουμε: τα κοινωνικά δίκτυα, ο διαδικτυακός κόσμος, η γρήγορη πληροφορία κυριαρχούν, το 2000 που πρωτογράφηκε η νουβέλα όλο αυτό ήταν ακόμα στα σπάργανα, ειδικά στην Ελλάδα. Επομένως η ανάγνωση της πληροφορίας απαιτεί τώρα περισσότερη προσοχή στο ξεψάχνισμα, στο κοσκίνισμα, στη διασταύρωση των στοιχείων που κυκλοφορούν ανεξέλεγκτα. Η ανάγνωση όμως που συνδέεται με τη γνώση δεν άλλαξε σε τίποτε: αναζητάς πάντα την αλήθεια και την ομορφιά, αυτό που για σένα σημαίνει αλήθεια και ομορφιά, ως μορφή και περιεχόμενο. Αυτή δηλ. τη δημιουργική υποκειμενικότητα που, ωστόσο, φροντίζεις πάλι να τεκμηριώνεται από μια εκτεταμένη διασταύρωση με βασικό κριτήριο το ιστορικό παράδειγμα.

Η συγγραφή επίσης δεν άλλαξε. Θέλω να πω, η ευθύνη απέναντι στον δυνάμει αναγνώστη είναι η ίδια. Δοκιμάζεις να σε διαβάσει γι' αυτά που γράφεις επειδή πιστεύεις πολύ αυτά που γράφεις, επειδή σε καίνε αφάνταστα αυτά που γράφεις,

επειδή απαιτείς συνοδοιπόρους με ερωτήματα κι όχι οπαδούς / χειροκροτητές. Επειδή έχεις συνείδηση ότι συνδιαμορφώνεσαι μαζί με τον αναγνώστη και, μάλιστα, μέσα από την απαιτητική, τη δύσκολη ανάγνωση του κόσμου – εκείνη που δεν χαϊδεύει το κοινωνικό γούστο αλλά το κρίνει. Δεν είσαι διασκεδαστής του αναγνώστη, δεν είσαι σαλτιμπάγκος ή, πιο σωστά, αν κάποτε υποδυθείς κι αυτό, μέσα από την κωμωδία, τη σάτιρα κλπ., πάλι το κάνεις για να μπορέσεις να γίνεις, στο μέτρο του δυνατού, συνδιαμορφωτής ψυχών.

Η συγγραφή είναι σαν το φαγητό: δεν αλλάζει κάτι στην ουσία του επειδή άλλαξε η εποχή ή η τεχνολογία. Οι ιστορικές ευθύνες, ο κοινωνικός ρόλος, η συγγραφική συνείδηση, οι αισθητικές απαιτήσεις, η αναγκαιότητα της επικοινωνίας, όλα αυτά παραμένουν ίδια.

3. Στα Δεδομένα της Ζωής μας εντοπίζεις τα κότερα του εγκλήματος, τη μικρή κλίμακα της διαφθοράς, τη μικρομεσαία απάτη ως ρίζα της μεγάλης απατεωνιάς. Έστω ότι είμαστε σε θέση να τα βάλουμε μαζί της. Τι γίνεται με τη μεγάλη κλίμακα;

Είμαστε όλοι ως μικροκοινωνία συνεργοί στη μικρή απατεωνιά. Κι αυτή η μικρή, πλην ουσιαστική συνέργεια τροφοδοτεί την ανάπτυξη μιας πάγιας κουλτούρας συναλλαγής, ωχαδερφισμού και αδιαφορίας για τον Άλλο. Αυτή την κουλτούρα κρίνει αυστηρά η νουβέλα *Τα Δεδομένα της Ζωής μας*. (Κατα)κρίνοντας αυτή τη παθογενή κουλτούρα το βιβλίο επιχειρεί να υπογραμμίσει την ανάγκη συλλογικής ανυπακοής πρώτα απ' όλα σ' αυτά τα *Δεδομένα*, σ' αυτή την ιστορικά εμπεδωμένη κουλτούρα της μεταπολίτευσης που οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στη *συναίνεση*, στο ΝΑΙ σε όλες τις μεγάλες αυθαιρεσίες που επιβάλλει η εκάστοτε εξουσία. *Η μικρή κλίμακα διαπλέκεται άμεσα με τη μεγάλη*. Δεν μπορούμε να στεκόμαστε σφυρίζοντας αδιάφοροι εμπρός στη μικρή κλίμακα στο όνομα αντιμετώπισης της μεγάλης κλίμακας σε κάποιο μελλοντικό χρόνο.

Φυσικά ο ατομικός ακτιβισμός δεν έχει νόημα. Ούτε η αυτοδικία. Δεν έχει νόημα να σκαμπιλίσεις ή να σκοτώσεις έναν πολιτευτή. Σημασία έχει να σκοτώσεις το σάπιο σύστημα. Σημασία έχει, ακόμα περισσότερο, να *θέλεις* να σκοτώσεις το σύστημα. Σημασία έχει, επίσης, να μπορείς σε περιόδους κρίσης, να *σταθείς ανυπάκουος* απέναντι στο σύστημα που σκοτώνει ανεξέλεγκτα κάθε ατομικό σου δικαίωμα. Όσο περισσότεροι συσπειρώνονται γύρω από αυτές τις επιθυμίες, γύρω από αυτή τη

θεμελιώδη ανυπακοή, έστω και στη μικρή κλίμακα, τόσο μεγαλύτερες πιθανότητες έχει η κλίμακα αυτή να αναχθεί μαζικά στη μεγαλύτερη. Από ένα σημείο κι έπειτα πρόκειται για ζήτημα συσχετισμού δυνάμεων.

4. Τότε οι οργανωμένοι επιστολογράφοι ζητούσαν να στηριχθούν κάποιες ΜΚΟ όχι γιατί ήταν απαραίτητα ανιδιοτελείς, αλλά γιατί έκαναν ένα έργο... Σήμερα ποιος είναι αυτός που αξίζει να στηριχθεί;

Μόνο οι συλλογικότητες που ξεκινούν από τη βάση. Συλλογικότητες όπως αυτές που αναπτύχθηκαν για τους πρόσφυγες. Ειδικά αυτές οι τελευταίες αφύπνισαν το αίσθημα δικαιοσύνης του μέσου Έλληνα, αφύπνισαν κοιμισμένες συνειδήσεις, έκαναν και κάνουν δουλειά. Γνωρίζουμε ότι ο κόσμος γίνεται μια γροθιά μέσα στη συλλογική δράση. Ο Ένγκελς, σε κάποια εισαγωγή του σε έργο του Μαρξ, νομίζω στο *Ταξικοί αγώνες στη Γαλλία*, λέει ότι μόνο μέσα στην κοινή δράση οι ατομικές επιθυμίες γίνονται κοινή επιθυμία και δύναμη που μπορεί να φέρει ριζοσπαστικές ανατροπές.

5. Τι σε ενοχλεί σήμερα στον δημόσιο λόγο και ειδικότερα στη δημοσιογραφία; Κρίνοντας από κάποιες αναρτήσεις σου στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, έχεις καταγγείλει ένα ήθος συγκεκριμένο που επικρατεί...

Αν έγραφα σήμερα τα *Δεδομένα* θα έβαζα οπωσδήποτε την περίπτωση κάποιου δημοσιογραφίσκου – από αυτούς που υπηρετούν δουλικά, στην κυριολεξία, τα πωρωμένα / πληρωμένα / εξαγορασμένα αφεντικά τους, τους μεγαλοκαρχαρίες των μίντια, πιστούς εκπροσώπους του μεγάλου κεφάλαιου και των ξένων τοκογλύφων / καταπατητών της χώρας. Τα συστημικά μίντια ακολουθούν ωμά, ξεδιάντροπα γκεμπελικές τακτικές ιδεολογικής δολιοφθοράς. Ευτυχώς ο περισσότερος κόσμος τους έχει καταλάβει, έπαιξε τεράστιο ρόλο το ξεμπρόστιασμά τους κατά το δημοψήφισμα του περασμένου Ιουλίου.

6. Πώς έζησες τα γεγονότα του καλοκαιριού; Θα κατηγορούσες τον λαό για την ανωριμότητά του, την πολιτική ηγεσία για δικές της αμαρτίες;

Το καλοκαίρι για μια εβδομάδα υπήρξε η ιστορική ευκαιρία για ένα πραγματικό λαϊκό κίνημα. Ο κόσμος του 61% ήταν έτοιμος στην πλειονότητά του να συμμετάσχει

σε δράσεις, να στριμωχτεί, να υποφέρει ακόμα, σε ένα πνεύμα γενικής πολιτικής ανυπακοής που θα εξασφάλιζε την αξιοπρέπειά του, ατομική και συλλογική. Αλλά η συγκυρία ήταν άτεγκτη. Ένα ηγετικό επιτελείο που γύρισε την πλάτη στη συλλογικότητα, που τρώμαξε με τις ριζοσπαστικές φωνές όσο και η τελευταία συντηρητική νοικοκυρούλα, που μάλλον γοητεύτηκε από την ιδέα να διαχειριστεί τα πράγματα των Βρυξελλών με τον παλιό πολιτικάντικο τρόπο, δεν θα μπορούσε να ηγηθεί αυτού του μαζικού κινήματος. Το καλοκαίρι χάθηκε μια σπάνια ευκαιρία. Μερίδιο στην ευθύνη έχουν όλα τα κόμματα της αριστεράς, το ΚΚΕ πρώτα απ' όλα, που επίσης φοβήθηκε τη λαϊκή δυναμική, που δεν στήριξε τη λαϊκή δυναμική.

Οπότε αυτό υπήρξε, κατά γενική ομολογία, ένα από τα πιο μελαγχολικά μας καλοκαίρια. Η μικρή ανάταση του 61% στο δημοψήφισμα έσβησε στην πίκρα της δεξιόστροφης / υποτελούς στάσης της κυβέρνησης.

Όσο για τον λαό, αντέδρασε φυσιολογικά, μέσα στον ορίζοντα των προσδοκιών του: έδειξε στις μετέπειτα εκλογές την ίδια ωριμότητα που έδειξε και στο δημοψήφισμα. Άμα έχεις φτάσει στο σημείο να πιστεύεις πραγματικά στις δυνάμεις σου –και ο κόσμος του 61% προς στιγμήν είχε πιστέψει– κι έρχεται ύστερα μια τέτοια συγκυρία, όπως η άμεση υποτελής στάση της κυβέρνησης, που σε πείθει ότι κακώς πίστεψες στις δυνάμεις σου, ότι τίποτε δεν πέτυχες που είπες όχι, ότι τίποτε δεν πέτυχες που πήρες τη γενναία απόφαση, σε καθεστώς κλειστών τραπεζών και μιντιακής προπαγάνδας, να ακολουθήσεις τον δύσκολο δρόμο της αξιοπρέπειας κλπ. κλπ., τότε δύσκολα ξαναπιστεύεις, δύσκολα σηκώνεις ξανά το ανάστημά σου, δύσκολα *ακόμα και ψηφίζεις*, δύσκολα πιστεύεις στην αλλαγή της κατάστασης με τις εκλογές (που εξάλλου αποτελεί μια πάγια αλήθεια).

Κατά την ταπεινή μου γνώμη, ο λαός δεν πείστηκε τον Σεπτέμβρη ότι μια ομάδα, ένα σχήμα, ένα κίνημα μπορεί να κάνει κάτι διαφορετικό απ' ό,τι έκανε ο Σύριζα. Η κινηματική, η συλλογική ελπίδα του Ιούλη είχε κοπεί άδοξα από τη ρίζα της από την ηγεσία του Σύριζα. Στις εκλογές του Σεπτέμβρη αυτή η κινηματική ελπίδα δεν αποκρυσταλλώθηκε σε κάποιο πιστευτό σχήμα ως εναλλακτική επιλογή, σε κάποιο κινηματικό σχήμα που θα συνέχιζε πειστικά στη δυναμική του Ιούλη, σε κάποιο σχήμα ικανό να δώσει νέο κοινωνικό όραμα και, επίσης, *με νέα δυναμική ηγεσία* που δεν θα εγκλωβίζεται στα μαραζωμένα πολιτικά σχήματα και τις κοντοπρόθεσμες αντιπαραθέσεις της εφήμερης καθημερινότητας. Σε παρόμοιες συνθήκες νικάει πάντα ο λαϊκισμός, το ψέμα, η ψευδαίσθηση της «ασφάλειας». Αυτό συνέβη τον Σεπτέμβρη.

7. Έχουμε μια προετοιμασία της Ευρώπης για πόλεμο, την άνοδο της Λεπέν στη Γαλλία, την υποχώρηση της Αριστεράς ή τη μετάλλαξή της, σύμφωνα με κάποιους. Ποιες πράξεις αντίστασης μπορούμε σήμερα να καταγράψουμε; (Υπαρκτές ή φανταστικές)

I. Θεωρώ βέβαιο ότι η άνοδος του φασισμού σε συνδυασμό με τη σοσιαλδημοκρατική μετάλλαξη της θεσμικής Αριστεράς και, το κυριότερο, τη φτωχοποίηση μεγάλων τμημάτων του αστικού πληθυσμού θα δημιουργήσει συνθήκες για νέες συλλογικότητες, για νέες μορφές αντίστασης στη σύγχρονη βαρβαρότητα. Το λέω πάντα αυτό: *η βία ωριμάζει με βία τις συνειδήσεις.*

II. Αλλά τίποτε δεν είναι βέβαιο. Χωρίς έναν παράλληλο πόλεμο με εργαλείο την ανθρωπιστική γνώση εναντίον του βάρβαρου αγνωστικισμού και της μεθοδευμένης από τα μίντια άγνοιας, χωρίς ένα παράλληλο πόλεμο κόντρα στον επιχειρηματικό ακτιβισμό των «πολιτιστικών» ιδιωτικών ιδρυμάτων, χωρίς έναν παράλληλο ταξικό πόλεμο υπέρ της γενικής μόρφωσης για τις ζωτικές ανάγκες του ανθρώπου και όχι για το εύκολο/γρήγορο/φτηνό κέρδος των εφήμερων θεαμάτων, χωρίς ένα πόλεμο για την ανάδειξη της δημόσιας βιβλιοθήκης ως εστίας της δημόσιας γνώσης και όχι ως ευκαιριακού διαδικτυακού λούνα παρκ, χωρίς αυτόν τον πόλεμο με επίκεντρο την ανθρωπιστική κουλτούρα, καμία μάχη για διεκδικήσεις σε οποιοδήποτε άλλο μέτωπο δεν μπορεί να κερδηθεί. Η άγνοια τρέφει την άγνοια, δηλ. τον ρατσισμό, τον φασισμό, τον ωχαδερφισμό, την άνευ όρων υποταγή στον ισχυρότερο.

III. Θεωρώ ότι το προσφυγικό κύμα στην Ευρώπη, το πολύ σε ορίζοντα δεκαετίας, θα διαμορφώσει νέα πράγματα. Ο κόσμος δεν είναι αυτός που ξέραμε. Ο κόσμος αλλάζει ξανά, όπως άλλαξε μετά τους δύο Παγκόσμιους. Οι νέοι προλετάριοι, οι νέοι υπόδουλοι, οι νέοι υποτελείς, οι άνθρωποι χωρίς χαρτιά, οι denizens, οι νομάδες, κινούνται, κινούνται, κινούνται ακατάπαυστα, παρά και ενάντια σε φράχτες, βουνά, θάλασσες, σύνορα, φασισμούς, ρατσισμούς, πολιτικές, πολέμους.

Μ' αυτόν τον τρόπο, στην πράξη, εδώ και τώρα, χωρίς να το συνειδητοποιούν ακόμα, έστω και με την ακοίμητη κίνησή τους, αυτοί οι εν αγνοία τους «επαναστάτες» ελέγχουν δραστικά τον χάρτη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις χώρες προορισμού τους. Αυτό δεν το ξέρουμε με ακρίβεια, αλλά είναι αλήθεια. Οι πρόσφυγες μετανάστες δουλεύουν για το μέλλον όλων μας, για τα δικαιώματα όλων μας. Με την έννοια ότι σ' αυτές τις χώρες προορισμού τους, αλλού λιγότερο, αλλού περισσότερο (η περίπτωση της Ελλάδας), οι κάτοικοί τους κάθε μέρα κινδυνεύουν να χάσουν και

το ύστατο δικαίωμα του δυτικού πολιτισμού: *το δικαίωμα να έχουν δικαιώματα* – γεγονός που τους φέρνει κάθε μέρα και περισσότερο πιο κοντά στην κοίτη του ποταμού με τους μετακινούμενους ανθρώπους χωρίς χαρτιά.

Το ποτάμι προχωράει, το ποτάμι δεν γυρίζει πίσω, το ποτάμι μια μέρα θα σαρώσει τον βρώμικο, θλιβερό, κόσμο των Βρυξελλών και της Ουάσιγκτον. Ναι, There Is No Alternative, με την έννοια ότι το μεγάλο μεταναστευτικό ποτάμι θα ανακατευτεί και θα ανακατέψει, θα εμπλακεί και θα εμπλέξει, συνειδήσεις, καταστάσεις, πολιτικές, έθνη-κράτη, τα πάντα. There Is No (other) Alternative, ο κόσμος να χαλάσει. Και ο κόσμος έχει απίστευτα χαλάσει.